

KRAJOWA SEKCJA NAUKI

NSZZ

ul. Waryńskiego 12, lok. A 221

00-631 Warszawa

tel. kom. 603 123 438

e-mail: ksn@solidarnosc.org.pl

<http://www.solidarnosc.org.pl/ksn>

KSN.09.2019

Warszawa, 17 lipca 2019 r.

Szanowny Pan

Dr hab. Sebastian Skuza

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie
Nauki i Szkolnictwa Wyższego**

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do pisma DLP.ZLS.2010.8.2019.ASz Pana Ministra z dnia 3 lipca 2019 r. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” przedstawia uwagi do przedłożonego do konsultacji projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sposobu podziału środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz potencjału badawczego znajdujących się w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz na zadania związane z utrzymaniem powietrznych statków szkolnych i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych kadr powietrznych.

Z wyrazami szacunku

Przewodniczący Krajowej Sekcji

Nauki NSZZ „Solidarność”

Dominik Szczukocki

/– podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Opinia Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

projektu Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie sposobu podziału środków finansowych na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz potencjału badawczego znajdujących się w dyspozycji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz na zadania związane z utrzymaniem powietrznych statków szkolnych i specjalistycznych ośrodków szkoleniowych kadr powietrznych z 2 lipca 2019 r.

Na wstępie KSN NSZZ „Solidarność” pragnie zaznaczyć, że przedstawiony do zaopiniowania projekt rozporządzenia jest jednym z najważniejszych aktów wykonawczych dotyczących ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Rozporządzenie definiuje i określa wpływ poszczególnych składowych na wysokość subwencji, jakie uczelnie i instytuty, których to rozporządzenie dotyczy, otrzymają w okresie od 2019 roku do 2024 oraz po roku 2024. Tym bardziej więc, opiniując kolejny raz przedmiotowy dokument, należy patrzeć na niego, nie tylko przez pryzmat sposobu podziału środków na poszczególne uczelnie oraz wielkości środków, które dana jednostka otrzyma, ale przede wszystkim i w szczególności należy na nie spojrzeć w sposób systemowy, a dopiero później z perspektywy poszczególnych obszarów i składników.

W ujęciu systemowym, podstawą nie powinien być jedynie podział uczelni na trzy koszyki (uczelnie akademickie, uczelnie zawodowe, uczelnie niepubliczne wraz z instytutami badawczymi), równie ważne jest określenie puli środków, jaka na te koszyki będzie przypadać. Brak jednoznacznych regulacji w tym zakresie otwiera ministerstwu drogę do swobodnego kształtowania polityki finansowej, co nie jest zgodne z zapisami ustawowymi i wymaga zmian opiniowanego projektu rozporządzenia.

Przechodząc do kwestii szczegółowych, KSN NSZZ „Solidarność” pragnie również zwrócić uwagę na następujące sprawy.

1. Duże wątpliwości budzi fakt wprowadzenia do algorytmu w przypadku uczelni badawczych (pierwszy koszyk) składnika projektowego. Jeśli przeanalizujemy projekt rozporządzenia, to dostrzeżemy, że składnik ten ma istotne znaczenie w kontekście zachęt do zdobywania grantów, szczególnie tych realizowanych w ramach unijnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020) Horyzont 2020 oraz w ramach programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2021-2027) Horyzont Europa. Projekt zakłada, że uwzględniane będą jedynie

projekty (krajowe i zagraniczne), w których uczelnia jest liderem, a w przypadku Horyzont 2020 także konsorcjantem. Uczelnia, która będzie liderem w projekcie realizowanym w ramach tych programów, będzie mogła liczyć na wielokrotnie wyższą kwotę za jeden grant, przypadającą z tego składnika, niż uczelnia realizująca jako lider grant finansowany ze środków krajowych. Zdaniem KSN należy uwzględnić ten składnik również w przypadku pozostałych uczelni akademickich, a nie tylko w przypadku uczelni badawczych. Zwłaszcza w sytuacji, kiedy uczelnie badawcze i akademickie znajdują się w jednym koszyku.

Dodatkowym argumentem przemawiającym za dokonaniem tej zmiany jest fakt, że program „Inicjatywa doskonałości - uczelnia badawcza” ma być programem o charakterze rotacyjnym. Zatem proponowana konstrukcja algorytmu nie pozwoli, aby uczelnie, które nie mają wielokrotnego mnożnika (tak jak np. lider projektu Horyzont), mogły konkurować z uczelniami, które w początkowym momencie funkcjonowania Ustawy już stoją na uprzywilejowanej pozycji. W takiej sytuacji zasadne są obawy, że zasada rotacyjności składu programu, będzie zasadą martwą. KSN stoi na stanowisku, że wprowadzenie tego wskaźnika pozwoliłoby na stworzenie realnych możliwości rozwoju naukowego tych jednostek dla których projekty mogłyby stać się swoistym „kołem zamachowym”.

2. KSN NSZZ „Solidarność” wskazuje również na fakt, że „korytarz” w przypadku uczelni z III koszyka (uczelnie niepubliczne i instytuty) określa poziom dotacji na rok bieżący na poziomie nie mniejszym niż 95% i nie większym niż 110%. Natomiast „korytarz” dla uczelni akademickich wskazuje, że poziom subwencji nie może być mniejszy niż 98% i nie większy niż 106% roku poprzedniego. Wprowadzenie zwiększonej górnej granicy „korytarza” dla uczelni niepublicznych jednoznacznie wskazuje na prognozowanie większego udziału tych szkół, co relatywnie odbije się na pozostałych podmiotach. Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” uważa, że jest to niedopuszczalna praktyka wynikająca ze wskazanego w uwagach systemowych braku regulacji.

3. KSN NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę na fakt, że w przypadku uczelni niepublicznych jedynymi składnikami algorytmu są składnik badawczy i składnik doktorancki. Już w naszej wcześniejszej opinii do projektu przedmiotowego Rozporządzenia z dnia 14 września 2018 r. wskazywaliśmy, że w sytuacji, gdy do poddania się ewaluacji potrzeba minimum 12 pracowników, uczelnie niepubliczne zrobią wszystko, aby mieć u siebie szkoły doktorskie, przy czym warunkiem uruchomienia szkoły doktorskiej jest posiadanie uprawnień w danej dyscyplinie. Uważaliśmy, że ta sytuacja niekorzystanie odbije się na publicznych uczelniach badawczych i akademickich, które nie będą w stanie konkurować o doktorantów z uczelniami niepublicznymi. W przypadku tych pierwszych składników algorytmu za szkoły doktorskie wynosi

5%, gdy dla szkół niepublicznych przyjmowano wartość 35%. Oczywiście, jak już wskazano wcześniej, szkoły doktorskie można tworzyć pod warunkiem posiadania uprawnień w określonej dyscyplinie, ale do uzyskania takich uprawnień wystarczy tylko 12 osób. Dla ich pozyskania można transferować całe zespoły z uczelni publicznych, a nawet - co gorsza - wiodących w swoich dyscyplinach badaczy z uczelni publicznych, które w tej chwili konstruują swoje struktury organizacyjne wedle dyscyplin. KSN NSZZ „Solidarność” z całą mocą podkreślała, że przy tak skonstruowanym algorytmie dla uczelni niepublicznych, będziemy mieli w najbliższych latach do czynienia z agresywną polityką przejmowania potencjału badawczego w postaci naukowców (całe zespoły badawcze) i doktorantów, przez uczelnie niepubliczne, które dodatkowo będą mogły zaproponować o wiele lepsze warunki wynagradzania i programy stypendialne. Przewidywaliśmy, że proceder ten będzie nagminny zwłaszcza w obszarach niskonakładowych dziedzin, jak choćby szeroko rozumiana humanistyka. Efektem takich poczynań będzie znaczne osłabienie potencjału badawczego uczelni publicznych.

W przedstawionym do opiniowania projekcie Rozporządzenia z dnia 2 lipca 2019 r. KSN NSZZ „Solidarność” odnotowała dalszy wzrost wartości przytaczanego powyżej składnika doktoranckiego dla szkół niepublicznych. Wskaźnik ten w latach 2019-2024 i dalej przyjmuje następujące wartości (odpowiednio według lat): 0% 2019; 14% 2020; 28% 2021; 42% 2022; 56% 2023; 70% 2024, a w konsekwencji składnik badawczy: 100% 2019; 86% 2020; 72% 2021; 58% 2022; 44% 2023 30% 2024. Tak zaproponowany wzrost wartości tego wskaźnika stwarza bardzo sprzyjające warunki do wystąpienia zagrożeń wskazywanych przez KSN powyżej.

KSN NSZZ „Solidarność” zwraca również uwagę, że uczelnie niepubliczne znajdują się w tym samym koszyku, w którym znajdują się też instytuty badawcze oraz instytuty PAN i instytuty międzynarodowe, dla których wskaźnik doktorancki w Rozporządzeniu wynosi w roku 2024 odpowiednio 4% i 8%, a składnik badawczy 71% i 67%. Istnieje duże ryzyko, że uczelnie niepubliczne zdominują ten koszyk.

Zamiana charakteru przyznanych środków z dotacji na subwencję w przypadku uczelni niepublicznych, przy zwiększonym limicie górnej kwoty subwencji do 110%, może powodować ryzyko, że z uzyskanych środków uczelnie te nie tylko będą finansowały działalność naukową, ale też i dydaktyczną.

Warto również podkreślić, że uczelnie niepubliczne działają w obszarach szeroko rozumianej humanistyki, a bardzo rzadko są to uczelnie o profilu technicznym. Umieszczenie w jednym koszyku wszystkich publicznych uczelni akademickich, w kontekście wartości

wskaźników doktoranckich, stawia uczelnie humanistyczne, z uwagi na konkurencję szkół doktorskich uczelni niepublicznych w gorszej pozycji wyjściowej w stosunku do uczelni technicznych w tym koszyku.

Możliwość zaproponowania lepszych warunków doktorantom w uczelniach niepublicznych może dotyczyć również doktorantów z zagranicy. Taka sytuacja realnie wpłynie nie tylko na liczbę studentów szkół doktorskich, ale też na obniżenie wskaźnika umiędzynarodowienia w uczelniach publicznych, co również będzie negatywnie skutkować na wysokość subwencji tych podmiotów.

KSN NSZZ „Solidarność” z całą mocą podkreśla, że z uwagi na sposób konstrukcji algorytmu w zakresie wskaźnika doktoranckiego dla uczelni akademickich, instytutów oraz uczelni niepublicznych istnieje bardzo duże niebezpieczeństwo odpływu kandydatów szkół doktorskich z uczelni publicznych na rzecz uczelni niepublicznych. Może dojść do sytuacji, w której znakomita większość słuchaczy szkół doktorskich znajdzie się w uczelniach niepublicznych.

Przed odpływem kadr z uczelni publicznych i pogorszeniem potencjału badawczego tychże uczelni może chronić interdyscyplinarność wewnętrzna prowadzonych badań. Warto również podkreślić, że skierowanie jakichkolwiek środków do uczelni niepublicznych powinno być możliwe jedynie przy bezwzględnej transparentności finansowej oraz jakościowej ich działalności. Są to warunki konieczne dla zdrowej konkurencji między uczelniami publicznymi i niepublicznymi, gdzie te ostatnie, ze względu na pobieranie opłat za naukę dysponują znacznie większymi środkami. KSN NSZZ „Solidarność” oczekuje i wnosi o to, aby regulacje dotyczące uczelni niepublicznych w zakresie algorytmu zostały gruntownie zmienione, a przedstawione powyżej uwagi uwzględnione i przedłożone ponownie do opiniowania.

4. KSN NSZZ „Solidarność” pragnie również zauważyć, że nowa klasyfikacja dyscyplin oraz nowe zasady ewaluacji przyczyniły się do powstania zjawiska „sierot po dyscyplinach”, czyli tych wszystkich osób w danej uczelni, które złożyły oświadczenie w dyscyplinie nieewaluowanej. Pomimo prowadzenia prac badawczych w ramach stosunku pracy, osoby te nie są ujęte w subwencji jako „badacze”, co należy zmienić w opiniowanym rozporządzeniu.

Poniekąd słuszne i wskazane zasady ewaluacji uczelni w ramach dyscyplin, a nie dotychczasowych wydziałów, miały się przyczynić do wewnątrz uczelnianej współpracy, a nie wewnętrznej konkurencji. Obecnie jednak obserwujemy zjawiska wypaczające w tym zakresie intencje autorów Ustawy 2.0. Wskazanie uczelni jako podmiotu oceny, a nie wydziału, miało również pozwolić pracownikom uczelni na realizację dotychczasowych obszarów badawczych

w ramach nowej klasyfikacji dyscyplin niezależnie od lokalizacji tych pracowników w strukturze uczelni. KSN NSZZ „Solidarność” odnotował przypadki, w których uczelnie tworzą swoje struktury organizacyjne w formie wydziałów opartych o dyscypliny naukowe. Powoduje to pojawienie się niezdrowej konkurencji między tymi wydziałami i dalsze zamykanie się na interdyscyplinarne badania naukowe, a tym samym wypacza idee oraz założenia Ustawy 2.0.

Rozwiązanie powyższych kwestii KSN NSZZ „Solidarność” wskazała w piśmie z dnia 14 października 2018 (w sekcji dotyczącej interdyscyplinarności) przedstawiającym opinię do przedmiotowego Rozporządzenia z dnia 14 września 2018 r.

Poniżej przedstawiamy nasze uwagi do załączników.

1. Załącznik nr 1 ust. 6 oraz załącznik nr 3 ust. 2:

a) Zastosowanie parametru kdn_d („średniego współczynnika kosztochłonności”) do wyliczania składnika doktoranckiego jest nieprawidłowe.

Pomnożenie łącznej liczby doktorantów z kilku dyscyplin różniących się kosztochłonnością przez średnią arytmetyczną współczynników kosztochłonności tych dyscyplin doprowadzi do błędnego obliczenia kosztów prowadzenia szkoły doktorskiej. Takie wyliczenie faworyzuje jednostki, które mają wielu doktorantów w „taniej” dyscyplinie i niewielu w „drogiej” i dyskryminuje te, które mają więcej doktorantów w „drogiej” dyscyplinie, a mniej w „taniej”. Jest to istotne w kontekście punktu 3 uwag szczegółowych. Składnik doktorancki powinien być obliczany w oparciu o liczbę doktorantów z poszczególnych dyscyplin i współczynnik kosztochłonności każdej z tych dyscyplin.

b) Ponadto w uzasadnieniu projektu czytamy „W ust. 6 załącznika nr 1 do projektu rozporządzenia oraz ust. 2 załącznika nr 3 do projektu rozporządzenia doprecyzowano definicję parametrów l i d_d , wskazując wprost, iż odpowiednio liczba albo suma dyscyplin naukowych lub artystycznych (...)”. Tymczasem, o ile określenie „liczba dyscyplin” jest jednoznaczne i zrozumiałe, to określenie „suma dyscyplin” nie jest precyzyjne. Z analizy wzoru na średni współczynnik kosztochłonności kdn_d (średnią arytmetyczną) wynika, że parametr d_d określony jako „suma dyscyplin naukowych lub artystycznych” oznacza *de facto* liczbę dyscyplin i w mianowniku równania może być z powodzeniem zastąpiony parametrem l . Niemniej jednak, zgodnie z uwagą w punkcie 1, przy obliczaniu subwencji należy całkowicie zrezygnować z używania średniego współczynnika kosztochłonności.

2. Art. 13 pkt. 3, art. 14 pkt. 1 i załącznik nr 3 ust. 2:

Wzór na „wskaźnik potencjału naukowego” (Y_i) podany w Art. 14 pkt. 1 dotyczy lat 2019-21 i uwzględnia kategorie A+, A, B i C. W załączniku nr 3 uwzględniona jest jeszcze kategoria B+. Jednocześnie w Art. 13 pkt. 1 jest podany wzór taki jak w Art. 14 pkt 3 (nie uwzględniający kategorii B+). Rozbieżności między treścią aktu, a treścią załączników może budzić wątpliwości co do tego, który z tych wzorów będzie obowiązywał po roku 2021.

Ponadto KSN NSZZ „Solidarność” podtrzymuje swoje uwagi, które przedstawiła w opinii z dnia 14 października 2018 r. do projektu rozporządzenia z dnia 14 września 2018 r.

Świadomi odpowiedzialności za jakość kształcenia studentów i przyszłej kadry akademickiej oraz prowadzenie badań naukowych na wysokim poziomie, Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” wnosi o uwzględnienie przedstawionych powyżej uwag i sugestii do przedłożonego projektu Rozporządzenia z dnia 2 lipca 2019 r. i ponowne przedłożenie go do zaopiniowania. Zgłaszamy również swoją gotowość współpracy przy rozwiązywaniu wskazanych przez nas w powyższej opinii problemów.